

Utbildningsinspektion i Rinkaby och Viby skola

Rinkaby skola

Förskoleklass, Grundskola årskurserna 1 – 5

Viby skola

Förskoleklass, Grundskola årskurserna 1 – 5

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Rinkaby skola och Viby skola den 14–15 februari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden, nämligen skolans uppdrag att främja elevernas lärande, kunskapsuppdraget, att överföra grundläggande värden, demokratiuppdraget, samt rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning och hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och rektorsområdet, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I både Rinkaby skola och Viby skola intervjuades skollädares, lärare, elevhälso-team, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Rinkaby skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	30
Förskoleklass	11
Grundskola	47

Viby skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	55
Förskoleklass	11
Grundskola	79

Källa: Kristianstads kommun

Rektorsområdet består av två skolor som omfattar årskurserna 1–5, Rinkaby skola med 58 elever och Viby skola med 90 elever. Båda skolorna är byskolor som ligger några kilometer utanför Kristianstad. Skolorna har nära till naturen och Hammar-sjön. Rektorsområdet ingår i skolområde 1, Centrala staden.

I skolorna finns också fritidshem. Skolbarnsomsorgen granskas på kommunöver-gripande nivå och bedömningar av verksamheten återfinns i en separat rapport.

Undervisningen i Viby skola är organiserad i två åldersblandade grupper från för-skoleklass till och med årskurs två, i kommunen benämnda barnskoleklasser. I års-kurserna 3 till 5 arbetar skolan med både åldersblandade och åldershomogena grupper.

I Rinkaby skola är eleverna grupperade i åldersblandade grupper, förskoleklass - årskurs 1, årskurserna 2–3 och årskurserna 4–5.

Helhetsbedömning

Rinkaby och Viby skolor är små skolor med få elever och detta sätter sin prägel på miljön i skolorna. Personal och föräldrar betonar den familjära stämningen där man uppfattar att alla känner och bryr sig om varandra. Samtliga intervjuade är i stort nöjda med studiemiljön och undervisningen i skolorna. Eleverna anser att det är roligt i skolan och att de får lära sig bra saker. Eleverna har goda kunskapsresultat i svenska, matematik och engelska. Inspektörerna bedömer dock att det saknas en gemensam, sammanhållande inriktning för kvalitetsarbetet som är svagt och ostruk-turerat.

Kunskaper

Elevernas kunskapsresultat mäts i årskurs 3 genom de kommungemensamma pro-ven i svenska och matematik och i årskurs 5 genom de nationella ämnesproven i svenska, matematik och engelska. Elevernas resultat i dessa prov är goda, i de na-tionella ämnesproven når i stort sett samtliga elever målen. I övriga ämnen saknas en gemensam uppfattning om eleverna kunskapsutveckling i förhållande till målen. Att rektorn skaffar sig kunskap om skolornas resultat i alla ämnen är väsentligt för att kunna bedöma vilka insatser som behövs.

För de elever som riskerar att inte nå målen har skolorna åtgärdsprogram och sätter tidigt in stödinsatser, främst i svenska och matematik. Skolorna har en god verk-samhet för de elever som är i behov av stöd men inspektörerna vill framhålla att

vid behov bör stöd ges i alla skolans ämnen. Skolorna bör också diskutera stödsatserna så att formen medvetet anpassas till varje elevs behov.

Skolorna har en övervägande andel lärare med utbildningsinriktning svenska – samhällsorienterande ämnen och detta präglar till viss del undervisningen. I Rinkaby skola fanns exempel på lärare som använde lärobok i undervisningen i naturorienterande ämnen, men i övrigt bedömer inspektörerna att skolorna bör se över undervisningen i dessa ämnen för att säkerställa att eleverna får en god undervisning i skolans alla ämnen. Det fanns också exempel där fritidspedagoger ansvarade för undervisning i ämnen de inte har utbildning för. Inspektörerna bedömer att skolorna i högre utsträckning bör se till att lärarna har utbildning för den undervisning de bedriver.

Av intervjuerna med eleverna framgår att de har begränsad kännedom om läroplanens och kursplanernas mål. Elevinflytandet är främst synligt i form av klassråd och elevråd och i undervisningen består elevernas inflytande i stor utsträckning i att de bestämmer ordningsföljden i arbetsuppgifterna och utvärderingarna handlar om vad de har utfört. Vilka former inflytandet får är i stor utsträckning beroende av den enskilde lärarens inställning och kompetens. Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla arbetet för att ge eleverna inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. Att målen för utbildningen klargörs för eleverna är en viktig förutsättning för detta. Elevernas individuella utvecklingsplaner utformas till stora delar som en beskrivning av elevernas prestationer, sociala kompetens och personliga egenskaper. De bör utvecklas så att de fungerar som en framtidsplan för att eleverna ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

För att uppnå en helhetssyn på elevernas lärande och ge eleverna en kontinuitet i utbildningen krävs att verksamheterna samverkar. Viss samverkan förekommer mellan förskolan och Rinkaby skola där verksamheterna finns i samma byggnad. I Viby skola är samverkan med förskolan mycket begränsad och ingen av skolorna har någon samverkan med den skola som tar emot eleverna i årskurs 6. Inspektörerna bedömer att samverkan bör utvecklas.

Undervisning i hem- och konsumentkunskap erbjuds inte eleverna utan hänskjuts till mottagande 6–9 skola. Detta ger inte eleverna möjlighet att uppnå målen för årskurs 5.

Normer och värden

Både Rinkaby skola och Viby skola är små skolor och såväl vuxna som barn uttrycker att skolornas storlek gör det möjligt att känna alla och att ta ansvar för varandra. De elevenkäter som skolorna genomfört visar att eleverna trivs och är nöjda, men det finns också elever som anger att de känner sig kränkta. Att det händer att elever blir mobbade eller kränkta bekräftas också i intervjuerna. När det händer agerar skolorna direkt och det finns ett stort engagemang hos de vuxna. I båda skolorna sker ett värdegrundsarbete som främst fokuserar på att ta hand om de situationer som uppstår. Inspektörerna bedömer att de främjande och förebyggande insatserna bör utvecklas så att skolorna mer systematiskt och utifrån ett gemensamt förhållningssätt arbetar för att förebygga kränkningar.

Det finns en likabehandlingsplan som är framtagen för skolområdet. Av intervjuerna framgår att eleverna inte känner till den. Enligt lagen ska en likabehandlingsplan upprättas för varje verksamhet och personal och elever ska delta i utarbetandet. Även skolornas ordningsregler är centralt framtagna dokument som inte bearbetats

på skolorna. Inspektörerna bedömer att arbetet med ordningsregler och likabehandlingsplan måste utvecklas. Eftersom ansvaret för att upprätta likabehandlingsplanen inte är delegerat till rektorn görs en samlad bedömning av kommunens upprättade likabehandlingsplaner i kommunrapporten.

Ledning och kvalitetsarbete

Arbetsplanerna för Rinkaby och Viby skolor beskriver huvudsakligen hur skolorna arbetar med värdegrundsuppdraget. Inspektörerna bedömer att de kan utvecklas så att de utgör ett stöd för pedagogerna när det gäller skolans hela uppdrag. Arbetsplanerna saknar också, i flera avseenden, anknytning till de mål och insatser som behandlas i kvalitetsredovisningen. De resultat som redovisas i kvalitetsredovisningen saknar, i många fall, tydlig anknytning till målen i läroplan och kursplaner. I arbetet med att upprätta kvalitetsredovisningen saknas delaktighet från elever och föräldrar. I sin helhet bör skolornas kvalitetsarbete systematiseras och förstärkas. Rektorn, som ansvarig för att utveckla skolan, bör i högre grad fokusera på detta arbete.

Besluten avseende placering av elever i särskild undervisningsgrupp fattas av rektorn. Vid tidpunkten för inspektionen var dessa beslut inte delegerade till rektorn och styrelsen för skolan bar ansvaret för besluten. En samlad bedömning av denna bedömningspunkt ges i kommunrapporten.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolornas ordningsregler har inte utarbetats eller följts upp under medverkan av företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare (6 kap. § 8b grundskoleförordningen).
- Skolornas kvalitetsredovisningar har inte utarbetats under medverkan av elever och deras vårdnadshavare (4 § förordningen om kvalitetsredovisning).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå målen för årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap i skolorna (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, kursplanen för hem- och konsumentkunskap).

Områden som är i behov av förbättringsåtgärder

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Läroplanen är inte det styrande instrument som är avsett och att inte heller kursplanernas mål (i synnerhet strävansmålen) diskuteras eller är aktuella bland lärarna.
- Skolorna bör tydliggöra målen för utbildningen för elever och föräldrar samt utveckla arbetet för att ge eleverna möjlighet att ha inflytande över undervisningens form och innehåll.
- För att stödja elevernas utveckling i ett långsiktigt perspektiv bör Viby skola arbeta för att finna former för samverkan med förskolan och båda skolorna ar-

beta för att utveckla samverkan med de skolor där eleverna fortsätter sin skolgång.

- De individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas till att bli mera framåtsyftande dokument.
- Skolorna bör förstärka det förebyggande värdegrundsarbetet och utveckla en samsyn där personalen i större utsträckning utgår från ett gemensamt förhållningssätt.
- Skolorna bör se över personalens arbetsuppgifter och ansvar för undervisning i förhållande till den utbildning de genomgått och säkerställa att eleverna får undervisning i enlighet med kursplanerna i alla ämnen.
- Rektorns ansvarstagande för skolans utveckling bör förbättras och det systematiska kvalitetsarbetet i form av att bedöma och analysera resultaten för att veta vilka insatser som behövs, utvecklas. I skolornas arbetsplaner och kvalitetsredovisningar bör också skolornas arbete med kunskapsuppdraget behandlas.

Bedömningar

1. Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inspektionen bedömer här	Bedömning
Resultat på nationella prov Differenser mellan klasser/-skolor Könsrelaterade skillnader	Resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 5 är goda och uppvisar inga skillnader mellan flickor och pojkar. Även i de kommunala proven i svenska och matematik för årskurs 3 redovisar skolorna goda resultat.

1.2 Genomförande av utbildningen

Inspektionen bedömer här Utgångspunkt i uppdraget Utrymme för olika kunskapsformer Elevernas ansvar och inflytande Samverkan	Bedömning Genomförandet av utbildningen i skolorna bedöms i väsentliga delar fungera tillfredsställande men behöver ses över avseende Utgångspunkter i uppdraget Undervisningens innehåll ska enligt läroplanen utgå från läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Av intervjuerna framgår att läroplanen inte är det styrande instrument som är avsett och att inte heller kursplanernas mål (i synnerhet strävansmålen) diskuteras eller är aktuella för lärarna. Eleverna saknar i stort kännedom om läroplanen eller kursplanernas innehåll. Skolorna bör därför utveckla arbetet med läroplanens och kursplanernas mål som utgångspunkt för undervisningen och också göra målen kända för eleverna. Elevernas ansvar och inflytande Enligt läroplanen ska alla elever få möjlighet till ett reellt inflytande på innehåll och arbetssätt i undervisningen. Inflytandet ska också öka med stigande ålder och mognad. I intervjuerna framkommer att elevernas möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och form är begränsad och varierar mellan olika lärare. Skolorna bör utveckla arbetet för att ge eleverna möjlighet till inflytande över undervisningens form och innehåll. Samverkan Enligt läroplanen ska skolan arbeta för att stödja elevernas utveckling i ett långsiktigt perspektiv. I Rinkaby skola och Viby skola finns endast en begränsad samverkan med de skolor där eleverna fortsätter sin skolgång och samverkan bör därför utvecklas. Detta gäller även samverkan mellan förskolan och Viby skola.
--	--

1.3 Anpassning av verksamheten och särskilt stöd

Inspektionen bedömer här Individanpassning av lärandet Särskilt stöd och åtgärdsprogram	Bedömning Anpassning av verksamheten och särskilt stöd genomförs i huvudsak med god kvalitet.
---	--

1.4 Kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat

Inspektionen bedömer här Uppföljning av elevers kunskaper Kommunikation av resultat	Bedömning Kunskapsuppföljningen bör ses över avseende <i>Uppföljning av elevernas kunskaper</i> Lärarna ska enligt läroplan och kursplaner följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Av intervjuer framkommer att lärarna i de lägre åldrarna företrädesvis följer upp ämnena engelska, matematik och svenska. Kunskapsuppföljningen i övriga ämnen brister. Skolorna måste se till att elevernas kunskaper följs upp i samtliga ämnen. <i>Kommunikation av resultat</i> Vid utvecklingssamtalen ska framåtsyftande individuella utvecklingsplaner upprättas. Elevernas planer beskriver i stor utsträckning elevens nulägesituation och det saknas tydliga, framåtsyftande mål. Skolorna bör därför utveckla de individuella utvecklingsplanerna så att de i större utsträckning innehåller framåtsyftande mål. Målen bör också göras kända för eleverna.
---	---

2. Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumentet för vårt skolväsende.

Enligt skollagen ska utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarsfulla människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna ska utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna ska kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inspektionen bedömer här Studiemiljö och arbetsro Värdegrundsarbetet Ordningsregler Likabehandlingsplan	Bedömning Resultatet av skolornas arbete på detta område bör förbättras avseende Värdegrundsarbetet Det framkommer i intervjuer och enkäter att det finns några elever i skolorna som känner sig kränkta och i Rinkaby skola ges signaler om att det förekommer bristande arbetsro och ett grovt språkbruk. Skolorna bör därför förstärka det främjande och förebyggande värdegrundsarbetet. Ordningsregler Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att det finns ordningsregler på skolan. Ordningsreglerna ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. I Rinkaby och Viby skolor är ordningsreglerna gemensamma för skolområdet och varken lärarna eller företrädare för elever eller vårdnadshavare har medverkat i arbetet. Skolorna bör arbeta för att ge delaktighet och förankra ordningsreglerna.
---	--

3. Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om kommunen och skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur kommunens och skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inspektionen bedömer här Personalens utbildning Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen Personalens kompetensutveckling.	Bedömning Detta område fungerar tillfredsställande i skolorna förutom avseende Personalens utbildning I skolorna finns en övervikt av lärare med utbildningsinriktning mot svenska och samhällsorienterande ämnen. Fritidspedagogerna har en roll i skolan som ibland ger dem ansvar för undervisning de inte är utbildade för. Skolorna bör se över personalens uppgifter och ansvar för undervisning i förhållande till deras utbildning.
--	---

3.2 Rektors ansvar

Inspektionen bedömer här Rektors förtrogenhet Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen Rektors beslutsfattande	Bedömning Rektorn ansvarstagande är i enlighet med författningarnas krav förutom avseende <i>Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen</i> I läroplanen anges att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas mot att nå de nationella målen och skollagen anger att det är rektorns ansvar att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Skolans arbetsplan behandlar endast några få områden i skolans uppdrag och det saknas gemensamma ställningstaganden i flera frågor som berör skolans arbete mot de nationella målen. Av intervjuerna framgår att rektorns roll som ansvarig för utbildningens utveckling är svag och otydlig och bör förstärkas.
--	--

3.3 Tillgång till utbildning

Inspektionen bedömer här Skolplikt och tillgång till utbildningsplats Undervisningstid Valmöjligheter Studie - och yrkesorientering Lokaler och läromedel Avgiftsfri utbildning	Bedömning Tillgång till utbildning är i enlighet med författningarna förutom avseende <i>Undervisningstid</i> Undervisning i hem- och konsumentkunskap förekommer inte i Rinkaby och Viby skolor. Skolorna måste se till att eleverna ges möjlighet att nå målen för årskurs 5 i samtliga skolans ämnen.
---	--

3.4 Kvalitetsarbete

Inspektionen bedömer här Systematiskt kvalitetsarbete Kvalitetsredovisning	Bedömning Inom detta område finns behov av förbättring avseende Systematiskt kvalitetsarbete Enligt läroplanen för grundskolan ska undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följas upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas. Detta arbete ska ske i aktivt samspel mellan skolans personal och elever. Inspektörerna ser ett behov av att Rinkaby och Viby skolor utvecklar formerna för att bedöma och analysera resultaten av skolornas arbete. Detta är nödvändigt för att veta vilka insatser som behövs för att utveckla verksamheten. Kvalitetsarbetet bör tydligare synliggöras i skolornas arbetsplaner, där också skolornas arbete med kunskapsuppdraget bör tydliggöras. (Se även punkt 1.4 uppföljning av elevernas kunskaper) Kvalitetsredovisning Arbetet med kvalitetsredovisning ska främja kommunernas, skolornas, förskolornas och fritidshemmens kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål. Kvalitetsredovisningarna ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rinkaby och Viby skolors kvalitetsredovisning innehåller mål, resultat och åtgärder för förbättring i vissa delar. Dock saknas djupare analys och därtill kopplade åtgärder för förbättring, i synnerhet i de delar som beskriver kunskapsresultaten. Skolornas kvalitetsredovisningar bör bli tydligare i bedömningen av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen förverkligats och vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Dessutom måste eleverna vara delaktiga och vårdnadshavarna ges möjlighet att vara delaktiga i arbetet med att upprätta kvalitetsredovisningen.
--	--

Lund 2008-01-22

Agneta Ericsson

Per Ingvar de la Motte

Tabellbilaga**Tabell 1.** Andel elever (i procent) som nått målen i de nationella ämnesproven i årskurs 5

	Rinkaby skola		Viby skola		Kristianstads kommun	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Svenska	92,3	100	90	100	93,5	93,4
Matematik	85	100	80	100	84,6	86,5
Engelska	92,3	100	80	95	91,8	92

Källa: Redovisning från rektorsområdet och Kristianstads kommun